

సుమనోవిమోదనభాణము.

ఇది,

చిలకపాటి - వేంకటరామానుజశర్మచే,

విరచితమై,

చెప్పఁపట్టణము,

శ్రీనికేతన ముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రింపించి

ప్రకటింపఁబడియె.

All Rights Reserved.

దీనివలె అంశములు.

1902.

238

THE YOUNG MEN'S
LITERARY ASSOCIATION

EST. 1900

No. K. E.
56

Guntur.

VANI PRESS.

Presented

to

The Thibbana Library &

The Young Men's Literary Association

by

Mr. K. Kabilingam

High Court-Valued

Quantity

893

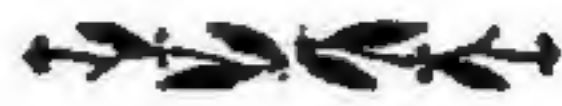

శ్రీ రస్తు.

ప్రకటన.

అయ్యా! గొప్పజమిందారులచే జ్ఞాపింపబడిన గ్రంథము. నూతన
ముగముద్రితము. సుమనోవిసోదనమనుపేరుగలది. దీనివెల ౩ - అణాలు.
పోస్ట్‌జి 1-అణా. ఇది రూపకప్రక్తి యానుసారమై శ్లోకములు పద్య
ములు పచనములు గలసియుండును. శృంగారరసమునంతయు నీగ్రంథ
మనుపెట్టెలో నణచి చమత్కారకథాకల్లోలినికంటె రసికమనోరంజక
ముగ రచియింపబడినది. ఇందు సుమ శేఖరుడనువిలాసి నవమంజరియను
శృంగారనాయకీరత్నంబును కళత్రముగ నంగీకరించినచరిత్రమును; సంద
ర్భానుసారములయిన కళావలీ, తారావలీ, రాగమంజరీ, రతిమంజరీ, మణి
మంజరు లనుశృంగారనాయకీమణులయు, కలకంఠగంధసారాదినాయ
కులయు, చరిత్రములను ప్రతిపాదించియుండుటచే రసీకవరులహృద
యమున కత్యమోద దాయకంబైయుండు. ఇది రప్పించుకొని యానం
దించి నాశ్రమము సఫలముచేయుచురని తమఘనతను కోరుచున్నాను.

ఈ గ్రంథము చదువునంతకాల మెంతయానందకరమైయుండునో అది నే నిప్పుడు చెప్పనక్కరలేదు వి. పి. మూలముగా పంపబడును.

 ఇది రూపకగ్రంథములలో నొకటి యగుభాణముగనుక ఇందు సుమశేఖరుఁ డనుబండితవర్ణుఁ డొకఁ డే పాత్రము. వాఁడు ధూర్తవిటుఁడుగా నుండును. శృంగారరసము ప్రధానము. అన్యము లగురసము లంగములు. ఇతరులవచనము లాకాశభాషితములు గాఁ జెప్పబడును. “ఏమనియెవవు? .....అనియా!” అనువచనములలో నుండునవి యు, నాపదములు నాకాశభాషితములు. పూర్వకవిమార్గాను సారము గ లాస్యాంగములు యథాసంభవముగాఁ జెప్పబడియుండును. రూపకగ్రంథము లిప్పుడు ప్రవేశాదిపరీక్షలకుఁ బఠనీయగ్రంథములుగ నిర్ణయింపబడుచున్నవి గనుక వానియందు బాలురకు అనాయాసప్రవేశము గల్గుట కిది యొకగొప్పసాధన మై యుండు. పాలే మందుగానుపయోగింపబడినచో నె ట్లుండునో యట్లే యీగ్రంథము చదువుట తుపక్రవింపబడునేని రసాస్వాద్యత మిగుల నొసఁగుచుఁ బలమాటు వారిచేతఁ జదివింపక మానదు. బహుమృదుమధురశైలి గా నుండును. ఇది మిగులదశసరపుగ్గేజుకాగితములయందు మంచియక్షరములతో ముద్రింపంబడియుండు.

ఇట్లు,

చి || వేం || రామానుజశర్మ,

నెం. 34, వెంకట్రామయ్యవీధి, మద్రాసు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరాధాకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః.

సుమనోవిమోదనభాణము.

నాందీపద్యము.

శా॥ శ్రీరాధారమణీఘనస్తనయుగాశ్లేషాతिसంక్రాంతకా
శ్రీగార్ధోరముః గాంచి నీళయలుగః శ్రీకాస్తుభానూనభా
వారాపాటలరేఖవర్చ్యననియవ్వామాక్షికి జెప్పిత
త్వేనాంకూరకృతార్థతాపిః గనులక్షీజానికి స్తోత్రకృ-దన్॥
(నాంద్యంతంబున సూత్రధారుండు రంగస్థలంబునకు వచ్చి

కలయం గనుంగొని॥ మహోన్నతంబుతో)

ఇప్పు డీక్రైరవణీపురంబున సకలసుర నికర మకుట తట ఘటిత మణి మరీచి మంజరీ
పింజరిత చరణ కమల యుగళ మంజుతర కింజాన శ్రుతిశిఖరమందల మంజీరుండును,
హరిణనయనామణి రుక్మిణీ క్షేరముఖకమల విలోక నామందతరానంద కందళిత హృద
యుండును, వికచ కమల కుముద కిష్కిర నికర నిరర్గళ నిర్గళ వృధుర మధుధారాసార
సమాస్వాదన మదవదిందెందర సందోహ విస్వన స్వనిత సకలదిబ్బులు కైరవణీకమలినీ తీర
నివాస రసికుండును, కృపావాచిక్రియ నగుపార్థసారథిచైత్రయాత్ర సంప్రవృత్తం బగు
టంజేసి

ఇయ్యెడ.

గీ॥ అనఘరతితంత్రదేశికు లై మనోజ
నిగమశిఖరావళిప్రోక్తనిఖిలతత్వ
వావదూకతః జెలఁగెడువైదుషీవి
శేషభూషణు లీసభఁ జేరి రిపుడు.

ఈయార్యమిత్రులమానసంబునకుఁ బరితోషంబుఁ గల్పించుట శైలూషండ నగునా

కుం గర్తవ్యంబు.

(నేపథ్యంబునకుమరలి-చూచి)

నటీ, రమ్మ రంగస్థలంబునకు !

(నటిప్రవేశించి)

ఆర్యమిత్రా యీచేరియుండుసభాసదుల నేరూపకంబుఁ బ్రయోగించితిమేని పరి
తోషమొందింపం గలవారము.

(నూ) నటీ వినుము.

కం॥ గోపాలకృష్ణునకు నత

భూసతికులమకౌళిక లితభూరిమణివిభా

దీపాంకురనీ రాజిత

తాపత్రయదళనచణపదద్వితయునకున్.

సమర్పితంబుగఁ జిలకపాటివేంకటరామానుజశర్మ విరచితం బయినసుమనోవినో
దనం బనుభాణంబు యిప్పుడు ప్రయోగార్హంబు.

(నటి క్లాఫించుచు)

ఛౌనౌను.

గీ॥ రసము శృంగార మీసభ రసికవరులు

నేరి యున్నారు మనము సుశిక్షితులము

కాలము వసంత మాకవిజాలవరుని

వాక్యములు పేళలము లన్ని వరుసఁ గూడె.

(నూ) అట్లైన సంగీతకంబున తుపక్రమింపుము.

(నటి)

కం॥ పల్లవలసమానములై

సల్లలితామోదపర్వసంయుక్తములై

యుల్లసిలుచున్న విప్పుడు

మల్లెలు గణికాగణములు మధుసంపదచేన్.

(నూ) నటీ, భవన్దీతార్థంబు సదృష్టాంతంబయి వెలయుటంజేసి నామనంబునకు
ఘనంబుగ నానందంబుఁ గల్పించుచున్నయది. అదె కనుంగొనుము.

(నటి॥ నేపథ్యంబువలనికిం జూచి॥సవై చిత్ర్యంబుగ) ఆర్యా, యియ్యోడ.

కం॥ కర మెఱుపు మీఱుకన్గవ
సురుచిరకుచ కలశ చిహ్న శుభవక్షము శ్రీ
కరముఖకమలవికస్వర
వరకాంతి యుఁ గల్గి పాలుమవై శికుఁ డెవఁడో.

కం॥ సఖకూబరుఁ డన మరుఁ డన
నభినారి యనం గఁ జెల్లు నర్చిలి వీనిన్
పొలయల్కఁ గొన్న కాంతను
ఛలమున వీఁ డనునయించుజాడం దోఁచెన్.

(సూ) సుమశేఖరుండు గళావతీకిం బ్రాయకోపము మాన్పుచున్నవాఁడు.
మన మనంలేరకరణీయంబునకు సజ్జల మయ్యెదము.

అనుచు నిష్క్రాంతు లైరి.

ప్ర స్తా వ న.

(సుమశేఖరుండు ప్రవిష్టుండై॥ మందహాసంబుతో॥ అనునయించుచు) ఓకళావతీ,

చం॥ పలుక వదేల పూవిలుతుబంటుహుమాయికి నీర్వ్య యెచ్చి ని
స్తులరుషఁ బైకిఁ దూఁకు నని తోయజనేత్ర భయంబుఁ జెందెదో
యలజగదేకవీరుఁ డగునంబుజసాయకుబల్పిడెంబు లో
నలుగు నటం చొకో హృదయహారిణి చూడవు బెళ్ళుచూపులన్.

ఓమోహనాంగీ, యేమనియెదవు ?

బూటకపుమాటలమాట యగునీతో నా కేమిపని యనియా !

(ఆత్మగతంబున)

గతదినాంతంబునందు నాచేసినబానలు మానసంబున నుంచుకొని యిట్లు న న్నధిక్షే
పిరచుచున్నయది. దీనివేడుకొలున కిందు నిలిచి జంపు చేసితి నేని యుద్దిష్టకార్యంబు
సెడు. చతురవచనంబుల నీయంగనామణిసమ్మతి వడసి చనియెద.

(ప్రకాశముగ). ఓముద్దులగుమ్మా,

గీ॥ నీన్న నే రాగ వాకిట నిలిచి యుండి
గబ్బిచనుగుబ్బ లుబ్బం గఁ గౌఁగిలించి
మోవిపానక మిచ్చి సంమోద మొదన
గారవించితి వంబుజగంధి నన్ను.

మఱియును

ఉ॥ శయ్యకుఁ జేర్చి చిత్రరతిచాతురి నన్నుఁ గరంచి మారుబ
ల్కయ్యమునం జయంబుఁ గొని కంటివి నావలన నృహళాక్షతుల్
తొయ్యలి యెప్పు నేర్చితివి దుర్గుట మీవలకారిబాగు ని
న్నొయ్యనయావనాగమము నొందుచునుండఁగఁదొల్లిసూచితిన్.

మగువరో, యేల ముసిముసినగవులు నవ్వెదవు ?

“మీనకిశోరంబున కీడ నేర్చుకొనవలయునే” యని నామాట కుత్తరం బొసంగిన
దానవైతివో !

ఏమనియెదవు ?

ఓచతురుడా, నావంటిగోలల నిట్లు హేళనంబు సేయంజనునే ? ఇంక నీమాటలు
మానుకొనుము. అదె వచ్చుచున్నవాఁడు కలకంతుండు. నా కీతండు ధనప్రదాత యగు
పతి అనియా!

ఓసరసశిఖామణీ కలకంఠ,

క॥ జృంభ ద్యౌవనదర్పను

గుంభకుచన్ గుటిలకేశిఁ గోమలబాహన్

సంభోగలాలనీయను

రంభోరువుఁ బాయ నగునె రాతిరివేళన్.

ఏమనియెదవు ?

నాయగ్రజన్తుండు వాణిజ్యంబునకు ద్వీపాంతరగతుఁ డైనవాఁడు మరలి వచ్చె నని
గృహదాసిముఖంబుగ నెఱింగి చాయావిటుం డపరశిఖరిశిఖర మలంకరింపఁ దద్దర్శనార్థం
బటేగి తీదాజ్ఞానువర్తినై యీరేయి యింటం దడసితి ననియా!

ఇందుకేమిందును! ఆనన్యపథతంత్రులు రతితంత్రనిష్ఠితులు నగువారలకుఁగాక యిత
రులకు నీసుఖంబులు దుర్లభంబులు.

కలి తారుణ్యదర్పదుర్భర

వారాంబుజపాణిద త్తవర్ణితసుఖముల్

దూరీకృతాంతరాయత

నారయుచు న్వేచి యుండ నగు రసికులకున్.

అది యట్లుండనిమ్ము నీవు సరసవతంసుండవగుటకు.

ఉ॥ సిగ్గులు దేరుచూపులను జెప్పఁగఁ జొప్పడనట్టికోర్కులం

దగ్గనిప్రేమబంధములఁ దచ్చనలన్ విగికొఁగిలింతలన్

సగ్గనిచిత్రబంధరతిసౌఖ్యముల న్నది సొక్కఁ జేయునీ

దిగ్గజగామినిం గలసి దేవు మనోభవు ధన్యుఁ జేయవే?

ఏమనియెదవు?

సర్వంబు భవదనుగ్రహంబునం గాదె సమకూరినయది యనియా!

అఘటితఘటనాపటీయసుం డగుమకరధ్వజుం డనుగ్రహింపఁ బడయరానిది యుం
గలదే? ఈ యసంపూర్ణ తారుణ్య యగులీలావతియెడం బ్రవర్తింప నగువిధంబుఁ దెల్పె
దను వినుము.

సీ స ము.

తాఁకినఁ గందు నీతన్వితనూలత వలపుతోఁ గొఁగిల్ల నలుప రాదు.

మీటిన విచ్చు నీ బోటికుచంబులు గట్టి గాఁ గరములఁ బట్టరాదు.

అంటిన మలిన మా నంగనచెక్కిల్పులుమాలు ముద్దులఁగలఁపరాదు.

నొక్కి-ననమృతంబునొగులునున్తోవిపైఁ దెంపునఁబలునొక్కులుంపరాదు.

యకావనమునిండిననబోడిపూవుములికి

దొరకటారి తెఱంగునఁదోఁచుదనుకఁ

గుసుమసుకుమార దేహనుగూడిగాఢ

రతులగాసిలఁజేయంగ రాదువినుము.

ఓ రసికవతంసమా యేమంటివి?

భవదీయం బగునానతి నౌదల ధరించినాడె ననియా!

ఓకలావతీ, స్థితసుధామఘరంబు లగుక్రేగంటిచూపులం జూచి యొకభావంబు
గాన్పించెదవు! “ఇట్లుయష్టి మందాక్రాంత యగునేని సమగ్రంబుగ రసం జొసంగునే?
ఇది నీకుం దెలియనిదే?” అనియొకదా నీభావంబు! భళిరా కలకంఠ,

మత్తభ్రమరనిపాతంబునంజేసి మంజరి యంచుకేనియు భంగంబు నొందదు.
బాలయుఁ దన్వియు మృదుతనువని సందియంబునొందకుము. ఏఁ బోయివత్తు.
కామమంజరిసుత యగునవమంజరికిం జరుగునూతనరహగాధిరోహణమహోత్సవంబు సంభా
వింప నేగెదను. మీరలు నయ్యెడకు రండు. సుఖంబున నుండుఁడు.

(అని॥ కొన్ని పదంబులుసని॥ స్పర్శసుఖంబభినయించి.)

క॥ పురుషాయితాంతవిశ్లేధ

వరతనుకచభారగళితవాసంతిరజ

స్ఫురభిప్రభాతమరుదం

కురములువీఁచెడిని సరసకులములు మెచ్చన్.

(పశ్చిమదిశ నవలోకించి)

భళిరా యీసమయంబు నిస్తులామోదంబుఁ గలిగించుచున్నయది.

క॥ ఆమీలత్తారక నీ

శ్యామను వ్యాకులితతిమిరసముదయచికురన్

వేమఱు గూడినయలసట

నీమిహికాకరుఁడు వారుణీష్టుం డయ్యెన్.

మఱియును.

ఉ॥ జారిణు లెల్లఁ బల్లవులసంగతిఁ బాసి లతానికుంజసం
చారము మాని రేపకడఁ జప్పుడు సేయక యిండ్ల కేగి యిం
పారఁగ నాత్మభర్తృశయనాంతికభూమికిఁ బో మెలంగుచు
న్నా రదె వారివై ఖరి గనంబడె సోరణగండ్లసందులన్.

అదియునుంగాక.

నీసంభ్రమంబునం జనుసుభ్రువులు ; సుందరమందిరోపవననీరంధ్రలతానికుఁ
పుంజంబులం దమతమయుపపతులకుం జెప్పి యంపినసంకేతస్థలంబులకుం జని యుండి.
వారలం గారవించి; రతులం దేలించి; మృగాంకుండు చరమగిరిసానువున విశ్రమింపం దమ
యిండ్లకుం జనం బయనం బయి; పురుషాయితకేళీపర్యాకులం బయినకేశకలాపం బొందుకరం

బునం జక్కనొత్తుకొనుచుం; జిన్నికొనగోటికొక్కులం జిక్కికొన్నయలకంబుల సన్నని
 సీత్కారంబుల విడదీయుచు; మెల్లమెల్లనం డ్రులునిగ్గుచుం గాచీదామవిధృతం బయి
 నితంబబింబమాత్రసంక్రాంతంబు గ నుండుదుకూలంబు సకరించుకొనంబోయి విలాసిజనంబు
 చతురత్వంబు మెఱయఁ దాత్కాలికసౌభాగ్యవిశేషవీక్షణాక్షీణౌత్కంఠ్యంబునంజేసి
 తదపనయంబుఁ గావింపం జేయునదిలేక; తమిపెల్లనఁ గొల్లలుగఁ బర్వప్రాణనాయకుల
 చూపులకు సంకోచంబు నొందుచు; పన్నెలు గుల్కుచిన్ని మొలకనవ్వులు మోముదామ
 రలపయిం బొడనూప బంగారురంగు లీనురుటంపుఁబెందొడలు సుశ్లిష్టంబులు గావించు
 తొని; మదకుంభికుంభవిజృంభణసంరంభంబు విడంబించుకుచకుంభంబులం గరపల్లవంబులం
 గప్పుకొనుచు నవనత లై; యల్లల్లఁ జందనపల్లవ శయనంబులు డిగంబోవుడు నప్పటియా
 యలివేణులసొంపు మానసంబుల నువ్వెత్తుగ హరింప.

ఉ॥ జూరిణుల న్దమి నివ్విభులు చయ్యనఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి శయ్యకుం
 దారిచి ముద్దువెట్టుకొని తాలిమి మాని మఱొక్కపారి యా
 వీరవిచేష్టితంబునకు వేడికొనం గ బునారతిక్రియ
 వారనిమెప్పు లంది మగవారికి భీతిలి యిండ్ల కేగెడిన్.

(పార్శ్వంబవలోకించి)

చిత్రసారునికనిష్ఠపత్ని యగుతారావళి వసియించియుండుచంద్రశాలకు దాపున
 నుండెడిలతానికుంజంబువలన నొకవిలాసి పెడలి వచ్చుచున్నవాఁడు. ఇతండెవఁడొకో!

(అలోచించి)

తెలిసికొంటిఁ దెలిసికొంటిని! చందనసారునికుమారుఁడు గంధసారుండు!

ఇతఁడీతారావళి క్రొత్తకోటరికంబున కేగుదెంచినదిమొదలు చతురతరచేటీనికరం
 బుచేఁ దనయనురాగంబుఁ దెలియపఱుచుచుండియు నాతరుణీశిరోమణి సమ్మతింజూపకయ
 యుండి; గంధసారుండు బ్రాతివేళిని యగునిపుణికం బంపినం దత్ప్రియత్నంబున నుపపత్తి
 భోగదృఢతరరక్తిగాంచియు శ్వశ్రూశ్వశురజనంబుల కోడి యనురాగంబుఁ బ్రకటింపఁ
 జాలక యూరకుండి; బరివ్రాజికావేషధారిణి యయి సమయోచితకథాలాపంబులు
 సేయుచు నేకతంబునం దనకుఁగా మదనునిచేతఁ దనదయితుం డనుభవించువిరహవేదనల
 నాలకించి మించినయనురాగంబున నానిపుణికచేత నొకప్రతిక వ్రాసియంపె. అందు.

ఉ॥ ఏలినసామి నీకరము లెప్పుడు కన్నుల నొత్తుకొందునో
 బాల్చిని నెప్పు పైకొనుచుఁ బల్కులు వాతెఱ విం దొనర్తునో

లీల నురంబు నెక్కి మగలీలల నెప్పుడు గానిపింతునో
చాల వలంతి నంచుఁ దగుసన్నుకు లెప్పుడు వేడ్కఁ గాంతునో॥

అని లిఖితంబు గనంబడియె. అంతదనుక నెఱుంగుదు. అనంతరం బేమయ్యెనో
యవగతంబు గాదు. ఆతనిప్రయత్నంబు సఫలం బయ్యె నని తోచెడిని. ఈసరసుండును
సమీపించుచున్నవాఁడు. ఇది యారయనగు.

(అని నిలువంబడి)

ఈవిలాసి సంకేతగృహంబు వెడలి ననుం గాంచి జంతుచుఁ జీకట్లులు వీడక
యుండుతమాలపాదపంబులమాటున కేగుచున్నవాఁడు.

క॥ పరకాంతఁ గూడువానికి

నరమర లెడబాయకుండు నాత్మలయందున్

సరసఁ దృణంబు చలించిన

నరగలిచేఁ దనువు ఝల్లు మను వారలకున్.

ఓగంధసార, నే సుమశేఖరుండను. ఇటురమ్మ.

(ఆత్మగతంబున)

నావచనంబు విని విగతశంకుడై ప్రీత్యుత్ఫుల్లంబు లయినలోచనపద్మంబులం బ్రణ
యంబుఁజూపుచు నిదె నచ్చుచున్నవాఁడు.

(ప్రకాశముగ)

ఓచెలికాఁడా, ఈతారావళిమందిరోద్యావలతానికుంజంబునుండి వెడలి వచ్చుట
యు, నీయంగంబులు కుసుమరజోధూసరితంబు లయియుండుట యు, నానారీశిరోమణి
ని న్నసుగ్రహించె నని చెప్పుచున్నవి. ఈదుష్కర కార్యంబెట్లు సమకూరెనోతెల్పుము.

ఏమనియెవవు?

సుమశేఖరా, నిపుణికాముఖంబుగఁ దారావళి తనమనోరథంబు నెఱింగించుట నీక
వగతంబకదా? అంతం గొన్నిదినంబులు తన్మందిరనికటరధ్యాపర్యటనంబు పనిగా వేచి
యుండ నే తత్పురాంతరవాసి యగుధనపాలనామధేయుండు పురుషసంతతి వడయని
వాఁడు సంసారవిరక్తుడై యాత్మీయధనసంచయంబులు లవదోహిత్రుం డగుతారావళీ
పతికిం బంపుట యు నవి నిన్న యాతని కందుటంజేసి యపరిమితామోహంబునం జెలంగు
చుం జిత్రసారుండు వానిని బదిలంబుసేయుట య పనిగా నుండ గురుజనంబులు నాతనికిం
దోడ్పడుచుండుట యుం గని తారావళి తనపతి శయనంబున నేకాకిని యై కొంతతడవు

పరుండి ప్రాణసఖి యగుతరళిక యనుదాని నందుం బరుండం బెట్టి తన్నె పథ్యంబుఁ
దాల్చి యీనికుంజంబున కేగుచెంచి నిపుణికాముఖంబుగ నాకావృత్తాంతం బెఱింగించిన
నిటునటుం దిరుగుచు నియ్యెడ న వేచియుండునే నానికుంజంబునకుం జనం దదలతరకల్పిత
పుష్పశయ్యకుం దార్చి యాయన్నులతలమిన్న;

ఉ॥ పైఁబడి కౌఁగిలించికొని బాళి జుట్టుక్కున మోవి నొక్కుచున్
లోఁబడఁ జేసికొంచు రతిలోలత తొమ్మున కెక్కి ముద్దుగొం
చాబలభిన్నఁడీంద్రకచ యప్పుడ నీవి తనంత జారఁగాఁ
దాఁ బురుషాయితక్రియకుఁ దార్కొనె మోహము మేర మీఱఁగన్.

మిత్రమా, యావేడుక లెల్ల వర్ణింపుచు నియ్యెడఁ దడసితినేని చిత్రసాయనిబాని
సలు సంశయింతురు. అనియా! భళిర,

చ॥ తమి సకలాంగకంబులను దాపకయబ్బఁగఁజేసిపైపయిన్
సుమశరసంగరాంతరవిసూచితచిత్రవిలాసవైఖరీ
క్రమమునకుం గరంగుచును గాటపురక్తిఁ గవుంగలించుచున్
రమణులఁ దక్కఁజేసికొనురంతులు జారిణికే తగున్బువిన్.

ఓరి గంధసార, వేగిరంబ యిచ్చోటు వాసి పొమ్ము.

(అనికొన్ని పదంబులఁజేసి॥ పూర్వదిశాభిముఖుండై)

ఁదారా ఈకమలినీకాముకుని సరసజనాచరణసరణివై దగ్ధ్యం బేమనివర్ణింతు.

గీ॥ కమలకోరకకుచకుంభకలిత మైన
కమలినిని గాఢరాగుఁ డై కరము సాచి
కౌఁగిలింప నహర్వతి గలిత మయ్యె
హిమదుకూలంబు ముడివీడి యింపు లొలుక.

(అని భక్తిప్రశ్రయంబులతో నంజలిబంధంబుఁ గావించుకొని)

శ్లో॥ + నమస్తై శ్రీయ్యంతవేద్యాయ తమోనాశనహేతవే ।
భానవే భవకూపారశీఘ్రసం తారసేతవే ॥

+ ఉపనిషత్తులందుఁబ్రతిపాదింపఁబడి తమోవినాశంబునకు హేతువయి సంసార
మనుసముద్రమును వేగిరంబ దాటుటకు సేతువయియొప్పు సూర్యునికి నమస్కరించెదను.

(అని నమస్కరించి నగరంబుఁ గలయం బరికించి)

ఈపురవరంబు;

ఉ॥ మెప్పులు గుల్కునున్న తపుమేడలపై విహరించునందపుం
గప్పరగంధులం గనుచుఁ గామశరాహతి స్రుక్కుపాంధులు
విప్పగురాజవీధులను వేడుకకాండ్రను గూడి ప్రీతిమై
నెప్పుడు సంచరించువెలయింతులు గల్గి కరంబు నొల్పెడిన్.

(నేపథ్యంబునఁ దూర్యధ్వనులు వినంబడుటయు॥ ఆలకించి॥ మరలిచూచి॥ మోడిం
బభినయించి) ఈసమీపరథ్యయందు;

సీ స ము.

మహితవీణావేణుసహితశంఖధ్వని కలితతూర్యధ్వానగతులు వెలయ
రత్నకంకణగణరావముల్ చెలఁగఁగా వేశ్యలువీవనల్ విసరుచుండ
ముక్తాతపత్రసమూహముల్ నీరంద్రముగఁబూనికొందఱుముందునడువ
భక్తితోద్విజవరుల్ పజ్తులు గాఁదీరి వేదముల్ చదువుచువెంబడింప
బంధురాభరణోజ్వలభద్రదంతి । పూతకుంభద్వయంబుపై పూర్ణకుంభ
వరమునిడుకొనివిష్ణుమందిరమునకును బోవుచున్నారభక్తితోఁబురజన
ములు.

వీరు భగవంతునికి మజ్జనతీర్థంబుఁగొని ప్రభాతసేవకై తదాలయంబునకుఁ జనుచున్న
వారు. (ముందుకు నిక్కిచూచి) కష్టము కష్టము

గీ॥ ముసలివెలచేడియ యొకర్తు మొనసి యొకని
వాకిటికి ద్రొబ్బి కదిసి చీవాట్లు వెట్టి
కర మొడిం జొన్ని తిగిచి చీకాకుపటిచి
తిట్టుచున్నది యే మందు దీనికొప్పు.

ఈతండు గొప్పయింటివాఁడు మానంబునకు మ్రగ్గుచు నేమి యు సేయలేకయున్న
వాఁడు. సమీపంబునకుం జని యితనిపరితాపంబుఁ బాపనగు,

(అని కొన్నియడుగు లరిగి) ఓసీ.

క॥ విటహృదయజలజకౌముది కటుతరదుర్వాక్కు నిమ్మ గాగ్రావమయు
త్కటలోభగుణశరణ్యమ! విటునవమానింపఁజను నెవేశ్యామాతా.

ఓబుద్ధిమతికా, యేల యిట్టిబెట్టిదంపుఁజెయ్యల కొడిగట్టితివి. ఏమనియెదవు ?
ఓసుమశేఖరుఁడా వినుము. నీవు ననేక వేశ్యారత్నంబులతో మెలంగుచున్నవాడవేగదా?
ఈదౌర్భాగ్యచక్రవర్తి నాకుమారికకుం గన్నెటికముపెట్టి యదిదొట్టి మా కొకగ్రుడ్డిగవ్వ
యైననవ్వక చోళరాజునకుం దగులుకొన్నబ్రహ్మహత్యవిధంబున నేవేళల దానిచెఱంగువట్టు
కొని మెలంగుచుండు. ఈమానహీనుం డిటునుండుటంజేసి ధనవంతు లగునంటుకాండ్రు
నాకూతుం దలయై తియైనఁ జూడరు. అది యు నుం గాక యీమర్విధేయుం డగువై థే
యుండు ఈవీధిం జరియించెడునంటుకాండ్ర నన్నలం దమ్ములఁ దండ్రులఁ దల్లుల మోస
పుచ్చి ధనంబుచూరగొని వారాంగనామణుల విలుచుకొని వారలకు గర్భదాసులై మెలం
గెడివారలం గానఁడా? వారలసరసనైన మెలంగఁడా? తనసతీతిలకంబును రతిపతిసుఖ
గతులెఱుంగనిదాని నొక్కదినంబున ననురక్తుండునుంబోలె మదనతంత్రంబునకుం గడఁగించి
రతాంతంబున నలసి నీదురఁ గూరినయాగృహిణీసకలాభరణంబులు దొంగిలించితెచ్చి రంగ
మంజరి కొసంగి రతిరమణునిం గృతార్థుం జేయుగుణమిత్రుం డనురసికవతంసుం డీకృపణ
వతంసునిచెవి కెక్కండు కాఁబోలు? అదియునుంగాక యంబికాలయంబున నర్చన సేయు
చున్న సిద్ధభట్టారకుండు నాజగన్మాత కుండెడునాభరణంబుల నెల్లవాని రత్నప్రశ్నఖచితం
బులగువానిం దొంగిలికొని తెచ్చి వసంతసేన కర్పింపఁడే? మఱి యు నాచార్యుడని శిష్య
వర్గంబులు తండ్రికిఁ జేయించి యిచ్చినసౌవర్ణవిష్ణువిగ్రహంబు నిచ్చి రంగదేశికుండు మాధవ
సేనతోనదను గనియుండి మదనకదనంబున సుఖియింపఁడే? అది య ట్లుండనిమ్ము. మదనుని
ములికియనం దగుతనచిలుకలకొలికిని సుందరాంగి యనునన్వర్థవామంబు గలదాని నితరులకుం
గూర్చి యందువలనం గడించినధనంబులు రతిసేనకు సమర్పించి దానికి గృహదాసుడుగ
మెలంగఁడే రాగసేనుండు? వేయేల! తొల్లిమాధవమిత్రుండు మలయవతి కందియలు సేయం
దలపెట్టి తదర్థంబు తల్లికంఠంబున నుండునవరత్న హారంబు నింటం జనకాదులులేనితటి జేచి
పటుతరపరాక్రమంబున భయపెట్టి యపహరింపఁడే! మత్తగజంబులపోల్కి వారాంగనల
యిండ్లఁ జొచ్చి మార్జారంబులక్రియ వెలువడని వారెవరు? ఈగుణహీనుండు మమ్ము వేధిం
చుచున్నవాడు. రావలదనిచెప్పినను రాకమానండు. కనకంబివ్వక కనకమంజరిం గలయుటకు
గంతునికైనం దరం బగునే? మదనవేదన కోర్వఁజాలండేని ధనంబు లేక యిటు మరలుట
కంటె దుడియై పోవుట మేలు. విడిముడిఁ గడించుకొని తెచ్చునందాక నీతనికిం గనక
మంజరి కన్న తల్లియ. ఇదె యెల్లవారలు విన నొట్టుపెట్టితిని. అనియా!

ఓకామసేనుఁడా, నీజనకుండు సత్పాత్రంబులకు నైన నొసంగక గడించినధనం బంత
యునేమయ్యె?

ఏమనియెదవు? ఆ దంతయు నీపల్లవాధర కర్పించి యొకవత్సరంబునకుం గళత్రపత్రం బందితిని. ఆట నెలలయ్యె. జరిగినరేయి నేను ను గనకమంజరి యు “నే నోడితి నేని మిగిలి యున్నయాట నెలలు నెల్లునట్లును అది యోటమి వడె నేని మఱి యు నాటు నెలలదనుక నాకుం గళత్రభావంబుం గైకొనునట్లును” పందెం బిడికొని జూదం బాడితిమి. ఒకకపటోపాయంబున న న్నీమగువ జయించె. ఇం దొకసమాధానము సేయుము. అనియా!

కం॥ తమచేతికి ధన మబ్బినఁ

గ్రమ మెల్ల ను మాని వేశ్యకాంతలు భువిలో

రమణుల నేవగ నైన ను

విమనస్కృత నింటినుండి వెలుచుట తిరమే.

అయిన ను యథామతి బరిష్కరించెదను. నీవు జూదంబున నధర్తవిజితుండవు గాని ధర్తవిజితుండవు గావు. అధర్తవిజితు లగుపాండవులు సంగరంబున జయం బంది రాజ్యంబును లోకగొన్నచందంబున మదనసంగరంబున నీకనకమంజరిం జయించి దీనియను పమభోగసామ్రాజ్యంబు నొందుము. ఓకనకమంజరీ, నావచనంబునకు సమ్మతింపుము. ఏ బోయివత్తును.

(అని కొన్నియడుగు లరిగి)

ఈదివమునఁగదా నాజన్మంబు సఫలం బయ్యె.

కం॥ గరుడారూఢుం డయి తనుఁ

బరమైకాంతు లగుజనులు భక్తి భజింపన్

నురుచిరతేజముతో శ్రీ

సరసుఁడు వేంచేసెఁ బార్థసారథి వీధిన్.

ఈ దేవదేవునికి నమస్కరించి కృతార్థుండ నయ్యెద. (అంజలిఁ గావించుకొని.)

గీ॥ గోపికాజననవయావనోపభోగ

చతురునకు భక్తచాతకజలదమునకు

తాధికాకుచకాశ్చీరరంజితునకు

వందనము సేయుదును రమావల్లభునకు.

ఔరా నాభక్తికి మెచ్చి యీభక్తశరణ్యుండు స్వోపభుక్తుంబు లగుకుసుమమాలి కలును, కాశ్చీరపంకసంకలితం బగుమలయజరసంబు ను, సుగంధపటవాసంబు, నొసంగు చున్నవాడు.

(నాట్యంబుననందుకొని॥ పార్శ్వం బవలోకించి.)

ఓసి రాగమంజరీ, రసకజనమానసనిరంతరసంపాదితనిరతిశయామోదభాసురం బగు నీయభినవతారుణ్యవిలాసంబునకు నబ్బినఫలంబు నిరంతరాయం బై యున్నదే ?
ఏమనియెదవు ?

కం॥ అభినవకాంతాసౌరత

విభవానందానుభూతివీఘ్నలీలల్

విభుని నలయింపఁ గా నా

యభినవతారుణ్య మెట్టు లభినుతి కెక్కుట

అనియా :

ఓరాగమంజరీ, జరిగినవృత్తం బేమి ?

ఏమంటివి ? నీప్రియమిత్రుం డదె యేతెంచుచున్నవాఁ డడుగు మనియా !

ఓచెలికాఁడా, శృంగారవర్ధనుఁడా,

గీ॥ కలికికన్గవ హల్లకకాంతిఁజెందె

నధరబింబంబు నదరెడు నజ్జగంధి

కడరుచున్నవి నిట్టూర్పు లంతకంత

కేమికారణ మిందుకు నెలమిఁ జెపుమా.

ఓమిత్రరత్నమా, నా కుత్తరం బొసంగక యంకురితమందహాససుందరముఖారవిం దుండవై రాగమంజరీమొగంబుంగాంచి యవనతశిరస్కుండ వయ్యెద విదిమేల ?

రాగమంజరీ, యే మనియెదవు ?

చేసినసేతలు నెప్పక తీరునే యనియా !

తొల్లి నీనవార్తవమహోత్సవంబుఁ జూడ నేతెంచినయీతనిం గాంచి; రాగంబు మించి; యాత్మీయనూతనసమాగమసుఖంబు నడిగినధనం బిచ్చి విలుచుకొన వచ్చియుండిన గంధసాగునిం దిరస్కరించి; యండుకుం గలహించినకన్నతల్లిని విడనాడి; తదీయఃబు లగు

ధనంబులు పంచుకొని; యీతని నుంచుకొని యుండెదవుగదా? అట్టివానిపయి రోసగించు
తాన నగునే ? ఓర్పుకొనుము.

ఏమనియెదవు ?

ఈశతుండు చేసినపనులు మనం బెరియించుచున్నయవి. ఎట్లు సహించుకొందును?

క॥ మాటలఁ దియ్యందనము ను
బోటుల వంచిరిచి దొంగపోకలఁ జనుటల్
చాటు గ నేర్చెను విప్రియ
పాటవ మే మందు నితనిపా లై వెలసెన్.

ఈముగ్ధుండు నాసరసకుం జేరినప్పుడు.

సీ స ము.

తమిహచ్చిశయ్యకుఁదార్చిముద్దిడుకొన్నఁ బైసేతలెఱుఁగకభ్రమసిచూచు
జెక్కిలికొనగోటనొక్కిచక్కని సామియనిననవ్వునుగానియను వెఱుంగఁ
డధరంబుమొనపంటనంటనొక్కిననోర్వఁజాలకసీతక్కతుల్ సలుపుమఱియు
మదిమెచ్చికొఁగిటమన్నించుతఱిగబ్బిగుబ్బి పోటులకొర్చికూడలేడు
బంధభేదంబులను మదిఁ బట్టలేడు
రతులఁ చా సొక్కి సొక్కించుగతు లెఱుంగ
డతిమనోహరరూపమాగ్ధ్యము లె మోహ
మొదవఁ జేయం గ నా యొద్ద నుండె నితఁడు.

అప్పుడు.

గీ॥ మోహనం బగురూపంబు ముగ్ధత యు ను
సరసత యు మాత్ర మే గాక చతురత యు ను
మదనతంత్రాంతరవినోదమహిమ లేవు
చెలుపునికి నే న నేర్పితి వలయుపనులు.

గీ॥ చతురుఁ డౌ నని నేర్పినకతలు నాకె
వెతలు గాఁ జేరె నిఁకనేల వేయిమాట

లతనువేదన తోర్వక యశా నె యిట్టి
మతకరినిఁ గూడి నేఁ దెల్వి మాలి చెడితి.

వినుము.

సీ స ము.

కాంచి నానరసునికొఁగిలిఁ గోరనికాంత లే దీవీధికడకుఁ జూడ
చూచి నాకాంతునిసుండరాకారంబు వొగడనిసతి లేదు పురములోన
నితఁడు నామగఁడైనయిట్టిసౌభాగ్యంబుమదిఁ గోరుదురుపురిమగువలెల్ల
నలరాగమంజరియాత్మేశుక్రియ నుండవలదా య టందురు వారిమగల
నిట్టిగౌరవ మీవీధి నేను వడసి
చెల్లెలికిఁ దారబోసితి శీఘ్రమునన
కంటి కింపై నమగవానిఁ గాంచి యాత
డొంటి దొరకిన విడుచు నే యువిద యనుచు.

ఆతని నొక్కనిమిషం బయిన నెడబాయక యుండి విధిప్రణంబునఁ బ్రియసఖి
యగుమదనమంజరీప్రార్థనంబునంజేసి యీరేపకడ దాని యింటికిం బోయియుంటి. అది
య యాయనర్థబీజంబున కాషాఢం బయ్యె. అనియా !

గతజలసేతుబంధనంబున నే మగు? ఓర్పుకొనుము.

(జనాంతికంబుఁగావించుకొని).

ఓశృంగారవర్ధనా, ఈవృత్తంబు రసావహం బయి యుండ నోవు. గాన వచియిం
పుము. ఏ మనియెదవు ?

ఈరాగమంజరిచెలియలు రతిమంజరి బాల్యతారుణ్యంబులకు మధ్యస్థ యయి
యుండునది మధురంబు లగువచనంబులను మాననీయంబు లగునంగకంబులవిలాసంబులను
చూపరులహృదయంబున కత్యామోదంబు నొసంగుచుండు.

కం॥ ఆకులు కాబెళు కాసౌ

రాకౌశల మామిటాగ మామొయ్యారం

బాకల్కితనముఁ గాంచఁగ

నాకాంత కె తగును గాక యన్యకుఁ దగు నే.

అవి యన్ని యు న ట్లుండ ననతిచిరకాలమునన.

గీ॥ చిన్నిచన్నులు గెఱకట్టి చెంత లుబ్బి
మించి బంగారుపూసలమిసిమిఁ గాంచి
పైఁటలో డాగి పొడసూపి పైకి నుబికి
విటులహృదయంబుఁ గలఁచె వివిక్తగతిని.

గీ॥ చిన్నికులుకుమిటారంపుఁజన్నుఁగవ యు
బెఱకు లీనెడునునువాలుఁదఱకుఁజూపు
లతిమనోహరరూప రేఖాతిశయము
నాడునాటికి నామది నాటి కలఁచె.

మ తి యు ను.

గీ॥ నన్నుఁ గాంచినపుడు నలినాక్షి నునులేత
నవ్వు దోఁప వొడమునానతోడ
మొగము వాంచికొనుచు ముగుద క్రేఁగన్నులఁ
జూచి చూచి మదిని సొక్కుచుండు.

అది యు నుం గాక యాచందనగంధి యొంటరిపాటున నన్నుం గనుంగొనినంత
నాసరసవచనంబులకు సొక్కి మనోరథసంపాదితమదీయసంభోగసంభావితసకలేంద్రియసు
ఖాస్వాదపరవశత నేమి యుం దోఁచక యూరకుండ.

చ॥ మొగముననొక్కవంతయగుమోహనకాంతియుమేనఁబుల్కులున్
నగవు ను నానతోఁ బెనఁగి న న్దమిఁ జూచెడుబెఱ్ఱుచూపులున్
విగళితనీవిబంధము ను వేడుకఁ బుట్టుమిటారిసేతలున్
సగముగఁ జేయు నాహృదయసారముఁగన్నియఁగాంచినంతటన్.

అకులుకులాడి యనుదినంబు సగ్రజాతం జూడ నేగుదెంచుసంచున నీయుదయం
బున నీరాగమంజరియింటి కేగుదెంచి వాకిట నిలిచియుండునన్నుం గాంచి నానచే నధ
రంబు నతిక్రమింప నేరనిమధురవచనంబులకు సూనశరుం డించుక కైదండ యివ్వం భిటు
చెనుటలు మెయిం గలయ మోమున లేతన వొలయు నన్నుం జూచి బావా, నీప్రాణ

నాయకి యున్నదే? యని యడిగిన నున్నది యింటిలోనికిం బొమ్మని; యాముగుద యట్లు
గావింపుడు నేనును వెంటం జని కాకతాళీయన్యాయంబుగ చేటిజనము లేక యేకతం బై
యుండుగృహంగణంబుం గాంచి.

గీ॥ మదనవిజయలక్ష్మీ మానిని యొంటి గా
వచ్చుట యు ను నింటివారు లేమి
నించువిలుతునకు ను మించెఁ బోదయ యిప్పు
బాల దొరకెఁ గోర్కి పండె ననుచు.

తలంచుకొనుచు; నేను నలుగడల నన్వేషించునాపంచాననమధ్యతో రాగమంజరి యిక్కడ
కుఁ గడుద వ్వయి యుండునే స్తకత్తెయింటికిం జనియె. మరలి రాఁ గొంతతడవు నెల్లు, ఇది
మంచిరహస్యంబు మన కనిన నాయన్నలతలమిన్న యేమి యుం బలుకక సిగ్గు ను సంభ్ర
మంబు ను పెనంగొన నవనతవదన యై యూర కున్న నప్రతిషిద్ధ మనుమతం బనున్యాయ
యంబున నే నానాతికేలు కేలం గీ లించి.

సీ స ము.

మోముమోమునఁ జేర్చిముద్దిడుకొనికుల్లు చన్నులహారముల్చుక్క పటిచి
కల్కిచెక్కిలి నొక్కి కలకంఠిగళమున గదం బలంది త్రైకముడి వీడ్చి
కొనగోటఁగుచములమనసూరఁగానొక్కి కపురంపుబాగాలు కానుకిచ్చి
యధరంబు మొనపంటనలఁతి గానొక్కు చుగొరవంక పలుకులఁగొసరికొసరి
నూతనసమాగమమున సంజాత మయిన
ప్రీడ యలయింప రతికి నే వేడుట యు ను
మొలకనవ్వులు గుల్క నెమ్మోముఁ ద్రిప్పి
వలదు వల దని మెల్లన వసిత వల్కె.

రసికవతంసమా, ఏమని చెప్పుడు! నవధీరితరంభాసంభోగ సౌఖ్యవిజృంభణం బా
రంభోరూపరీరంభారంభసంరంభంబు. అప్పుడు.

గీ॥ ఆతనుతంత్రంబుఁ జదివినచతుర యయ్యు
ముగుద గావున నాన యామోహనాంగి

బిట్టలనుఁ జేయ భీతి యు మట్టుమిగుల
సంభ్రమం బందె నవరతిసంగతికిని.

అం త.

గీ॥ వీడి వెన్నున వ్రేలాడువేణితోడ
శయ్య డిగి పైఁట సవరించి సగవి తైక
దొడిగి పావడకుచ్చెల ల్వడి విదిర్చి
మదనజయలక్ష్మీయో యన మగువ నిలిచె.

గీ॥ నిలిచి మోహంబు తలకెక్కి కులుకులాడి
మోము మోమునఁ జేర్చి న న్తుద్దుగొనుచుఁ
గాంత యీసౌఖ్య మిఁక నాకుఁ గల్గు టెపుడు
రాగమంజరి యే భాగ్యరాశి భువిని.

అని యనురాగంబునం బల్కు చుండ నంతకు ముం ద సద్దు సేయక వచ్చి తలుపు
ప్రక్కం డాగి యుండి కన్నులార మాయపరాధంబుం గాంచిన యీరాగమంజరి యోచి
న్నిచెలియలా, యెన్నిదినంబులనుండి యొ రాగమంజరిం గాంచి యుబ్బరపోవుచుంటివి.
ఇంక ను మనస్సంకటంబు బాయ దే? యని యధిక్షేపించిన రతిమంజరి యు నివ్వెఱపడి
కొంతతడవునకు ధైర్యంబుఁ దెచ్చుకొని యేమి యు ననక యింటికిం జనియె. ఏను ను
ముడియ విడుచుచుం జిక్కికొన్న తెక్కలికానిచందంబున నేమి యు సేయ నేరక యీ
కాంతామణియడుగుందమ్ములపై వ్రాలి శరణంబు వేడినం జాటుకుఁజూపులఁ జూచుచు
నీయంగన నలుగురిలో నిది విదితంబు చేసి నీకుం జెప్పింతు నని నన్నుం దీసికొని యిదె
వచ్చుచున్నది. అనియా!

తే॥ వలఁతి యై యనంగవశుఁ డ యి మోహన
రూపుఁ డై విలాసరుచిరుఁ డైన
మగఁడు ప్రాణపదము మగువకుఁ; గాపున
నతివ కై నకోప మనతిచిరము.

అనునయాలాపంబులం గోపంబుఁ జల్లార్చి పల్లవపాణితో సుఖం బుండుము. నేఁ
బోయివత్తు.

(అని కొన్నియడుగు లరిగి॥ నేపథ్యంబున)

శ్లో॥ * జయతు మన్తధ బాహుపరాక్రమో
జయతు మాధవపార్వణచంద్రమాః
జయతు చందనభూధరమారుతో
జయతు శ్రీకరనిర్భరయావనం.

(అని వినబడుట యు ముందుఁ గనుంగొని) ఈపూజాదరింట వసుమంజరి యుయ్యెలయూఁగుచుఁ బాట వాడుచున్నది. దీనితోఁ గొంతసేపు డోలావిహారంబు సేయం జను (అని కొన్నియడుగు లరిగి) ఓవసుమంజరీ, నా కభ్యుత్థానంబు సేయునెపం బున సహసనపరిగ్రహసౌఖ్యంబుం బరిహరింపకుము (అనినాట్యంబుచే నుపవిష్టం డయి॥ స్పర్శసుఖం బభినయించి) ఓ వసుమంజరీ,

గీ॥ కమలకోరకకరికుంభకనకకుంభ
జృంభితసుజాతవక్షోజశృంగయుగళ
సంక్రమారంభసంజాతసౌఖ్యగరిమ
నేమి వర్ణింప గలవాఁడ నిందువదనా.

ఇష్టార్థంబు సమకూరె. నేఁ బోయివత్తు. (అని లేచి॥ కొన్నియడుగులు సలి॥ సాను రాగంబుగ॥) ఈనాగరకాంతాకదంబంబులు కతోరం బగునాతపవేగంబునకుఁ దాళం జాలక సంభ్రమించుచు సంవ్యానచేలంబులచే నివారించుకొనుచు నేగుచున్నవారలు.

ఇందు.

తే॥ చేర లంతేసికన్నులు చెలువు గుల్కు
చెక్కుటద్దంబులు పిసాళిచిన్నినగవు
నురము వట్టనివక్షోజగిరులు గలుగు
నంబుజాక్షీకులం బాంధ్రయావతంబు.

మన్తధుని బాహువులందుఁ గలశౌర్యము జయంబు నొందుంగాత. తదుద్దీపకుం డగుటంజేసి చైత్రమాసపూర్ణిమాచంద్రుండును జయంబు నొంది వెలుంగుంగాత. తత్సహాయ మగుటంజేసి మలయమారుతము నిరభ్యంతరముగ వీచుచుండుంగాత. ఇందు కాలంబు నమయి సిరులు వెలయించుపరిపూర్ణతారుణ్యమును వికాసమొందునుగాత.

కం॥ గుత్తంపుగుబ్బచన్నలు
మత్తగజనునోజ్జగనునమాధుర్యంబుల్
బిత్తరివాల్చాపులు గల
యత్తరుణు లె వేంకటాద్రి యరవిందముఖుల్.

కం॥ అబ్బురపురూపసంపద
తబ్బిబ్బులు గల్గఁ జేయుతాదుణ్యము పై
నుబ్బెడుగుబ్బలుగలయా
బిబ్బోకవతుల్ కలింగభీతమృగాక్షుల్.

తే॥ కలితకల్హారమాలికావలయిఁగోరు
దీర్ఘబంధురకబరీవిదీప్త లగుచు
విటులుచేసినసత్వణ్యావిసర మనఁ గ
వచ్చువారలు ద్రావిడవనజముఖులు.

కం॥ కుందనపుంబొమ్మలగతి
నందంపుంగనులరీతి నసమాస్త్రునిశ్రీ
సుందరిక్రియఁదోఁచెడునీ
కుందరదన లెన్న గౌడకువలయనేత్రల్.

కం॥ చందరునిరేక లో యర
విందాస్త్రునిపుష్పభాణవితతు లొ యనియె
న్నం దగుఫేనవీపాండుర
సుందరచేలల్ మనోజ్ఞ చోళాబ్జముఖుల్.

కం॥ బంగారురంగు లీనెడు
నంగంబులకాంతి పల్లవారుణసదముల్
శృంగారవేషములుగల
యంగన లెన్నం గ ఘూర్జరాంబుజపాణుల్.

వీర లెక్కడ కేగుచుండువారలో ! (నేపథ్యంబున గంభీరధ్వనిః విని)

గీ॥ డై వవేశ్యాలసద్దాస్యతరళచరణ
మంజుమంజీరశింజితమధుర మగుచు
మహితశంఖనినాదంబు మందలించె
దేవదేవునిమధ్యాహ్న సేవవేళ.

మాధ్యందినభగవద్దర్శనంబునకు నీపారకాంతాకదంబం బరుగుచున్నయది.
ఈమధ్యాహ్న సమయంబున,

నీ స ము.

గృహమరాళంబులు బహుతాపభరమున వాపికాంతరములవరుసఁజేరె
నట్టునపులుఁగులు చెట్టులక్రిందట శిశిరాలవాలము జ్ఞేంది నిలిచెఁ
జిమ్మనగ్రోవులఁ జేఁ బూని జలకేళి సల్పఁ గాఁ దరుణులు సాగి రెలమి
పద్మబాంధవుతాపభర మోర్వఁజాలక కొఱిగెఁ బారావతకులము నిలిచె
రాజవీధుల సంచారరాగ ముడిగె
నీడలను నిల్చుకొర్రులు నిండి పర్యె
భామినీకుచముల శీతభావ మెచ్చె
మట్టమధ్యాహ్న తాపంబు మఱియుఁ బోడమె.

ఇప్పు డీవీధిం జన శక్యంబుగాదు (పార్శ్వతలంబున నవలోకించి) నాకుం బూర్వ
పరిచయంబు గలమాకందమంజరీ యిదె వచ్చు చున్నయది. ఓమదనునిషంతీ, ఇంతీ,
ఏమనియెదవు?

కం॥ కాంతాస్తరశరదుర్భర
సంతాపము వేగఁ బాపఁ జాలెడునీ మే
నెంతయు వాఁడెను గాంత యొ
కింతతడవు నిలిచి యిచట నేగుము సుఖవై.

అనియా యంటివి! అ ట్ల కానిమ్మ. (అని నాట్యంబునఁ దన్నిందిరంబుల బ్రవేశించి)
ఓ మాకందమంజరీ, ఏ మనియెడు?

కం॥ చల్లనిగొజ్జగిజలముల
కల్లోలము లొప్పుకుల్యకలమధ్యమునం
దుల్లసిలుచు న్వసింపుము
పల్లవబిసకాండకలితభాసురశయ్యన్.

అనియా! (నాట్యంబుననుపవిష్టండై) ఓ కలకంఠీ,

కం॥ బిసకాండపాండిమంబై
యసమశరునిచేతి కులుకుటద్దమువోలెన్
మిసమిసలు దేలునీమో
మసదృశ మగుసంతసమున నగు ముద్దుగొనన్.

వీమనియెదవు?

అందు కి త్తటి యుత్తమంబు గాదు. కొన్ని నెలలు జరుగనిమ్ము. అనియా!

ఇందుచే నీవాపన్న సత్వ యనితెలిసికొంటి. ఆతపవేగంబు ను శమంబు నొందినయది.
వీ బోయివత్తు.

(అని లేచి కొన్ని పదంబు లరిగి॥ పురోభాగంబునకు దృష్టులు నిగుడించి॥ ఆశ్చర్యంబుతో)

కం॥ ఇదె విప్రవిటుం డొక్కడిట
మదిఁగొంకుచు నిరుగుపొరుగుమనుజులఁ గనుచున్
బెదరుచు దురదుర వేశ్యా
సదనంబున దూరె వీనిచరితముఁ గందున్.

(అని యాయంటం బ్రవేశించి)

ఓ కుక్కుటోపాధ్యాయ, నమస్కరించెదను. భవత్సమాగమంబున నీమాధవి ధన్య
యయ్యె నని వినియున్నాఁడను. ఇది యిప్పుడు కన్ను లారం గంటి. రత్నంబు లొసంగినఁ
గాని వేశ్యారత్నంబులు వశ్యలు గారుగదా? ఈపశ్యతోహరలవలపులు మిగుల బూటకం
బులు. ఈయగాధహృదయల నలరించునంతటిధనంబు లేమ కెక్కడిది?

ఓమాధవీ, యే మంటివి?

పురోహితవృత్తిచే బాపం బనక సోపద్రవంబుగఁ బరధనంబుల నపహరించునీత
నికి ధనంబునం గొఱంత గలదే? అనియా? మంచిది! పోయివత్తును.

(అని యరిగి॥ ముందుఁ జూచి॥ సవైచిత్ర్యంబుగ॥ నిలువంబడి)

కం॥ వదలనిరోషము లెసఁగఁగ

మదమున నొండొంటితోడ మార్కొని తలలం

గుదిగొని రక్తము దొరఁగఁగ

నెదురై డీకొనుచు నున్న వీయేడకముల్.

మఱియును.

వెనుకకుఁ బోవు డీకొనును వేగ శిరంబులు వ్రయ్య వాఱఁగాఁ

గనలుచు నేత్రయుగ్మమునఁ గర్బురకాంతు లెసఁగఁ జూచుచున్

ఘనతరశృంగసంకలితకాంస్యవినిర్మితకింకిణీచయ

ధ్వను లెసఁగం గ మేషములు దర్పముతో జగడంబులాడెడిన్.

(అని యచ్చోటువాసి॥ కొన్ని పదంబు లరిగి॥ ఎదుటం గనుంగొని)

ఎవ్వతె యె? ఈనాతి!

గీ॥ మీల నేలఁ జాలువాలుఁగన్నంగవ

జాళువాహారంగు నేలుమేను

చందమామఁ గేరునందంపునగు మొగం

బెన్నఁ దర మె నాకుఁ గన్నెసొగసు.

దీని వృత్తాంతం బరయనగు.

(అనిసమీపించి),

ఓ వన్నెలాడీ, నీవెవ్వతవు?

చతురతరవారచంచరీకచిమరావిలోకనసంజాతమహానందకందళితహృదయారవిండు
లగువిటచేటవిదూషకప్రాయజనులచే నవిరళమార్గం బగునీవేశవాటికామార్గంబున శాడద
రాకాచంద్రవదన లగుద్రవిడసీమంతినీమణుల ననవరతంబు గనుంగొనుచు; విరహదవదహన
దందహ్యమానపథికజన్మత్రాణధురీణంబు లగుకేరళకాంతాకదంబంబులతో నింహారునెయ్యం

బుల మెరింగుచు; నీరంధ్రపీనపయోధరలగునాంధ్రపురంధ్రీమణుల నెల్లప్రాద్దు జర్పించుచు; శంబరారాతిశాతతరశరనికరంబు లో యనఁ దగుగుజరాతిగజరాజయానలగజిబిజి ఘనతం గనుచు ; అతనుశరపరంపరాసంపాదితరసికజనహృదయచింతాపనోదనవినోద లగుకర్ణాట చంద్రవదనలతో సరసంబు సలుపుచు; మదనోద్యాన కేళీమరాళంబులగుమాళవమదవతీమణుల మందలించుచు; దక్కుంగలతరుణీనికరంబులవిలాసంబులచే నానందంబు నొందుచుందిరుగు చుండునాకు నిందనుకఁ గనంబడినదానవు గావు. అనభ్యస్తకపటలజ్ఞావిశేషభౌసురంబు లగు చు ననవధీరితముగ్ధభావంబులై యొప్పు నీవీక్షణంబు లింతకుమున్ను కులకాంత యని యెఱింగించుచున్నయవి. బాలామణీ, ఏల తల వంచుకొనియెదవు? సిగ్గు పడకుము.

గీ॥ శాతసుమశరతతిహతఁ జాలి వడఁగ

నోపక వలంతితనమున నువిద నేలు

కొనఁ గ లేనట్టిమగనిపైఁ గోర్కి యెడలి

సుదతి విటులకుఁ దంగేటిజున్ను గాదే ?

అందుకుఁగా విచారంపడనేల? నీవృత్తాంతంబు వినిపింపుము.

ఏ మనియెదవు ?

పురుషభూషణమా, వనింతు వినుము. నేను ఈనగరంబున నుండుకోశప్రవరుం డనువిప్రవరునికుమారుం డగువసుప్రవరునిభార్యను. నాభర్త తల్లిదండ్రుల కల్లారుముద్దు గఁ బెరిగినవాఁ డగుటంజేసి యప్రతిషిద్ధుం డై బాలప్రాయంబున వేశ్యల మరగి నాకు బుద్ధి దెలియునంతకు భోగబుద్ధి మేది రోగపూరితశరీరుం డయి యుండె. కొంతకాలం బునకు నాయత్త మగనిప్రక్కం బరుండు మని ముదలయిడె. అట్లు సేయుచుండుం గాని యొం డేమి యు నెఱుంగ. నాపెనిమిటికిం బ్రాణసఖుండు ధనప్రవరుం డనువాఁ డస్త్రదీ యం బయినవృత్తం బెఱింగినవాఁడు పలుమఱు మాయింటికి వచ్చుచుం బోవుచు నేకతం బున నుండు నేని స్త్రీతసుధామధురంబు లగుకటాక్షంబులఁ గాంచుచు నేమి యో యడుగఁ గమకించి యుఁ దనంతట విరమించుకొనుచుండు. నిరుపహతం బగునేకతం బతనికి దొర కక య యుండె. ఇ ట్లుండ నొక్కనాఁడు నానాధుండు భోజనంబు చేసి నాయందిచ్చు తాంబూలంబుఁ జేకొని చనియె. నే నతండు శయనగృహంబునకుం జనియె నని యను కొని యింటిపనులం జక్కబెట్టుకొని కొంతతడవునకుఁ బటకటింటం జేరి గాఢతరావకుం తనపటసంవృతాకారుం డై పరుండి యుండువాని భర్త యని యెంచి యింపు కే ని యు సంశయంబుం జెందక వానిసరసం బరుంటిని. అంతనొకింతసేపటి కించుక గూరుకుఁ బట్టెను. అప్పుడు నాకు,

గీ॥ బటువు లగుగబ్బిగుబ్బలు వట్టినట్లు
కులుకుఁగెమ్మోవి మొనపంటఁ గొటికినట్లు
మోము మోమునఁ గదియించి కాముకేళిఁ
గలయ మొనసినయట్లు లోపలను దోఁచె.

అట్లు దోచినయననుభూతసుఖంబునకు సంతసించుచు మేల్కొంచిననాకు;

గీ॥ పైఁట దొలఁగి యుంట బటువుగుబ్బలమీఁది
త్రొక సడలి యుంట నైకముగను
పల్లవాధరమునఁ బలునొక్కు లుండుట
యెదుటియద్దమున ను విదిత మయ్యె.

అంత నేను ను తాదృశం బగుస్వప్నంబు మరలంగాంతు నో యనునాసంజేసి
పైఁట మొదలగునవి సవరించుకొని నిదురించుదానివలెం బరుండితి. నాసరసం బరుండి
యుండుమోసగాఁడు మొగంబుముసుగుఁ దీసి నాప్రక్కకు మరలి గాఢం బయినయు
త్కంఠావిశేషంబున ను భయంబున ను సంభ్రమించుచు;

ఉ॥ మోమున మోముఁజేర్చితమి ముద్దిడి చెక్కిలి నొక్కికొఁగిటన్
వేమలు జేర్చి గుబ్బలను వేడుకతో నెలవంక లుంచి యా
కాముకుఁడాసఁబోకముడిఁ గౌతుక మొప్పుఁ గ వీడ్చి మత్కళా
ధామములంటుచు న్గుసుమధన్వుని సేతకు నన్నుఁబూన్పుడున్.

అట్టిసమయంబునఁ దలవాకిటితలుపుఁ దట్టి నాపేరు పెట్టి పిలిచినశబ్దంబు వినో
బడెననియా? కటకటా సాధుతరం బయి యొప్పుసంగ్రామంబునందు చాపంబునకు జ్యో
భంగంబు గల్గిన ట్లయ్యె. అంతం జరిగి నది యేమి? ఏ మనియెదవు? అట్లు వినంబడిన
నది నామగనికంతధ్వని యని యెఱింగి సరస నున్నవానిపయి శంకించి దిగ్గున శయనంబు
డిగ్గి చీర సైరించుకొని యంతలోఁ దనపేరు నెప్పి మన్నింపు మని పాదంబులపయిం బడి
వేడుకొనుచుండుధనప్రవరునిం గారవించి యుపాయంబు చింతించి దీపంబు సల్పార్చి వెను
వెంట నతనిం దోడ్కొని తెచ్చి తలుపుప్రక్క నిలిపి కవాటంబు దెఱచి నాథుం డింటిలో
నికిం జనిన యనంతరంబు విటకాని కొకముద్దిచ్చి వెలిచి పతియొద్దకుం జేరితి. అది దొట్టి
యప్పుడప్పుడాసుందరునితో సందుసందులఁ బొందు వడయుచుంటిని. ఇది నామగనికిం
గొన్నిదినంబులకుం దెలిసిన నతండు నన్ను వెడలనడఁచె. ఇయ్యెడకుం జేరితిని. అనియా?

కష్టము కష్టము!

గీ॥ చారుకావనకాంత లందఱు ను హరుని
గోపకామిను లందఱు గోరి హరిని
గూడి రని విందు వెలిచి రే యాఁడువారి
మీ కె యీవిధి నెఱసె నో మీననేత్రా.

ఇందుకుఁ దార్కాణ గా నహల్యారమణితో నింద్రదూతిక సెప్పనచ్చోటివచనంబు వినుము.

ఉ॥ ఇంతులపాపముల్ పతుల కింత య కాని ప్రసక్తి లేదు కా
సంతయువారికంచు స్త్రీతులన్ని యుఁబల్కును కాదటంచు నిం
తంత యుఁ గల్గె నేని ఋతువైనఁ జను న్నటి చింత యేల నే
కాంతకు సమ్మతుం డయినకాంతునిఁ జెందుట యొక్క నేరమా.

నీమగండు నవమంజరీనూతనరంగాధిరోహణమహోత్సవంబున కేగుదెంచు. ఆత
నికి మే మందఱము ను బుద్ధి చెప్పి నిన్నుఁ దోడ్కొని పోవునట్లు లానరించెదము. ఏఁ
బోయివత్తు.

(అని కొన్నియడుగులరిగి॥ అచ్చెరుపాటుతో)

ఉ॥ భోగముభూమిపై నిలిపిపూత్యతులొక్కమొగి న్రచించుచు
ద్వేగము దోఁప రోషమునఁ దేరి కనుంగొను చెల్లదిక్కులన్
వేగ నరేంద్రుపాట విని వేమఱునాత్మ ఫణంబువిప్పుచున్
నాగకులేంద్రుఁ డాడెడి మనంబున హర్షము భీతి వుట్టఁ గన్.

ఇట్టిత్రూరజంతువు సయితము మానవుల కడంగుచున్నయది. విధిబలంబున కెద్దియుఁ
దప్పఁదు గ దే? ఇట్లు మత్తగజంబులను గట్టుచున్నారు.

(నేపథ్యంబునఁ దూర్యధ్వనులు వినం బడుటయు॥ తిరిగి నిక్కి చూచి॥ యానం
దుబుతో)

ఉ॥ ముందరతూర్యముల్ మొరయమోహనవేషముగాంచువారి కా
నందము మానసంబుల ఘనంబు గఁ బర్వఁ గఁజేయ రత్నపుం
గందపుఁగిన్నెఁ జేత నిడి కాంతలు వేలకొలంది గొల్వఁగా
చందనగంధి వచ్చెఁ గనుసన్నలచే విటులం గరంచుచున్.

ఇది యెవ్వతె యో యెఱుంగ!

(నిరూపించి చూచి॥ ప్రత్యభిజ్ఞతో)

తెలిసికొంటి తెలిసికొంటి! కామమంజరికూతురు మణిమంజరి గదా యిది! దీని చెలియలియుత్సవంబునకై కదా తేఁ జనుచున్నాడను.

ఓమణిమంజరీ,

చం॥ గురుజన మింట లేనియెడ గొబ్బినఁ బైఁబడి కాఁగిలించుటల్
గరగరి మీఱ మోవిఁ బలుగంటులునేర్పడ బాళి నొక్కుటల్
సరసుఁడెఱుంగునేమొ యనిచప్పుడు సేయక వచ్చి కూడుటల్
వరగుణ యుల్లమందు నెడఁ బాయనిప్రేమఁ దలంతు నెప్పుడున్.
ఏమనియెదవు?

ఓముద్దుమరందీ, యీసరసంపుమాటలు నిలుపుము. నాకు వలయుధనం బొసంగి యుంచుకొని యున్నభోగవర్ధనుండు నావెనువెంట ననతిదూరంబున న వచ్చుచున్నవాఁడు. చిన్నతనంబునం జరిగినపనులు అతనిచెవి కెక్క సేని వెక్కసంపడు. అనియా?

గీ॥ మరల నెప్పుడు నీతోడ మదనతంత్ర
సంగతులఁ గూడి యసమానసౌఖ్యగరిమ
నొందుభాగ్యంబు గల్గు నోమందయాన
యాసఁ దెల్పుము పతి వచ్చునంతలోన.

ఓమణిమంజరీ, నవ్వుచు నేమి యో చెప్పెదవు?

పురుషభూషణమా, యిక మాయంట న యుండెదవు గదా? సమయంబు దొరిక నేని సంఘటనం బలభ్యం బగునే? మావారు నీరాకకుం బ్రతీక్షించుచున్న వారు. నేను నీన గరంబునం గలయస్త్ర దీయబంధుజనంబుల పరిణయోత్సవంబునకుం బిలువ నేగుచున్నదాన. వేగిరంబమరలివత్తు. పరిణయమంగళకార్యంబులకు నంతరాయము లేకుండ నీ వక్కడ కుం జనుము అనియా?

అ ట్ల కానిమ్ము (అని త్వరితంబుగఁ జని॥ ఎదుటంగని॥ ఆహ్లాదంబుతో)

చం॥ వెనుకకుఁబోయికంతములువేగ మె ముందుకుఁ జూచి కన్నులన్
ఘనతరవిస్ఫులింగములు గ్రాలఁ గ వైరిని జూచి పల్లఱున్
మనములఁ గోప ముప్పతిల మండుచుఁ జండరవంబు సేయుచున్
మునుకొనిపుంజులియ్యెడను ముట్టుచుఁబోరఁగజొచ్చె హెచ్చుగన్

సీ స ము.

[నడుచు

ఎగసియొండొంటిపైఁ బగపెచ్చుపెరుఁగంగఁ జరణంబులనుశత్రుశిరము
 ప్రతిపక్షి చేసెడుపాదప్రహారముల్దప్పించుకొను మహాధైర్య మెసఁగ
 పక్షవిక్షేపసంభవమహావాత్యచే సింగి దుమారంబు నిండఁజేయుఁ
 జరణబద్ధోల్లసచ్చురికాహతుల వైరితనువుఁ జీల్చును మదోదగ్రవృత్తి
 నాయుధాహతిఁ జీలికలైనయట్టి
 తనువులను రక్తధారలు దట్ట మగుచు
 గారుచుండంగ మేనులు గంప మందఁ
 గోపమునఁ బోరుచున్న వీకుక్కుటములు.

(పశ్చిమదిశఁగాంచి) ఇదె పద్మినీమనోహరుండు పశ్చిమాశాసంయోగరక్తుం డై
 యపరశిఖరిసానుతటవిరూఢకుంజంబు లనుసంకేతస్థలంబులం జేరెడి నో యన నంతర్హితుం
 డగుచున్నవాఁడు. కోడిపందెంబుఁ జూచుచుఁ బ్రొద్దు వోవుట యెఱుంగనైతి (అని
 సరభసంబుగఁ జని॥ ముందరం గని ॥ మహాముదంబుతో)

సీ స ము.

కమనీయ కాంచనకదళికా స్తంభసంబద్ధమణి స్తంభభాసురంబు
 మరకతమాణిక్యమహనీయవిద్రునుతోరణమాలికాద్యోతితంబు
 రమ్యచీనాంబరరాజికల్పితనూత్నమంగళధ్వజప జ్జిమండితంబు
 మాకందపల్లవమండితతపనీయపూర్ణకుంభద్వయవర్ణితంబు
 ఘుమఘుమితచందనాగరుకుంకుమాది
 గంధజలసిక్తపురవీధికాయుతంబు
 కీర్ణసుమబ్బందపరిమళాకృష్టషట్ప
 దంబు పరిణయగృహము ముదంబుఁ గూర్చె.

మఱియును.

గీ॥ మందిరముఁ జుట్టుకొని యుండుమంచితీవె
 పందిరులలోన మాకందపాదపముల
 క్రింద రతనంపుడోలలయందు చంద్ర
 వదన లూఁగుట హృదయసమ్మద మొనర్చె.

(ఉల్లాసంబుతో)

ఇయ్యెడ

గీ॥ మదవతులు దొండపండ్లు బల్తాటిడంగ
రాజకీరము లవి మాని రక్తి హెచ్చు
వారియధరంబులను నొక్క జారులకును
వానిపైఁ గోప మించుకఁ గానఁబడును

(సప్రణయంబుగ) ఔర నాయనంగుంజెలికాఁడు నన్నుంగాంచి నగుమొగంబుతో నెదుర్కొనుచున్నవాఁడు (అని యతనిహస్తంబుం బట్టుకొని) సఖా, శృంగారశేఖరా, కువలయవతికి నీకుం గుశలంబెకదా? ఆరామామణిం దోడ్కొని యేగుదెంచితివే? ఏమని యెద వేమనియెదవు? నీకుం జరిగెడునిట్టిమహోత్సవంబునకుఁ బ్రియాసహాయుండ నై యే రాకయందునే? అనియా? మేలుమేలు! ఇప్పుడు పరిణయసదనంబున నేమి జరుగు చున్నయది? ఏమనియెదవు? ఇప్పుడ కనకమంజరి దనకూతు నవమంజరిని పన్నీటం జలకంబాడించి మంగళాలంకారం బొనరింపఁ దనద్వితీయపుత్రిక యగుమదనమంజరికి ముదల యిడిన నమ్మగువ యట్లొనరింప సర్వాలంకారాలంకృత యగుతనకూతుం గాంచి దీనికిం దగినమగండు సుమశేఖరుం డ యని నుడివి మనంబున నుప్పొంగుచుఁ దన్తహో త్సవసమాగతు లగుపల్లవుల సంభావించుచు ముంగిట నిలిచి భవదాగమనంబుం బ్రతీక్షిం చుచున్నయది. మందిరంబునం బ్రవేశింపుము. అనియా?

(ప్రవేశం బభినయించి) శృంగారశేఖరుడా, యేమనియెదవు? అదె ముద్దులల్లుం డవగునినుం గాంచి కనకమంజరి సంతోషవికాసభాసురముఖియై యెదు రేగుదెంచుచున్న యది యనియా? ఓకనకమంజరీ,

కం॥ కుశలం బె నీకు సుతలకు?

వశగత లై యున్నవా రె వారలు నీకున్?

కృశమధ్య కోర్కె లెల్ల ను

భృశము గఁ జేకురు నె? మధ్యభేదము లేదే?

ఓకనకమంజరీ, యేమనియెదవు? ఓ మహితగుణమండనా, నీవు నాకల్లుండ వగుటం జేసి కుశలంబునకు మనోరథపరిపూర్తికి నేమి కొఱంత యున్నది! నాకుమారికారత్నంబుల గుణంబులు నీ వెఱుంగని వే? పాదార్పణానుగ్రహంబుచే మాయిల్లు పావనంబు నేయు ము అనియా? అట్ల కానిమ్ము (అనిగృహంతరంబునకుం బోయి॥ కలకలంబువిని॥ సవిన యంబుగ) ఓ మిత్రరత్నములారా, ప్రత్యుత్థానమాత్రంబున బహుకరింపంబడితిని. చాలు! మీయున్న నెలవులం గూరుచుండుఁడు ఓ శృంగారశేఖరా,

సీ సము.

మణిమయమహనీయమంగళదీపికాస్తంభరాజివిరాజితాతిమ్మదుళ
చిత్రకంబళపజ్జిశృంగారితవిశాలకక్ష్యాంతరనితాంతకాంతమధ్య
నిక్షిప్తవీటకానికరనిర్మలఘనసారజంబీరసన్నాఠికేళ
మాకందముఖనన్యమహితఫలోత్కరరాజితంబై గృహరాజమిళుడు
వేడ్కఁ జూడఁ గ నేతెంచువిటులఁ జూచి
చిన్నినవ్వులు వెలయం గ వన్నెగుల్కు
గడనచేడియ లెల్లచోఁ గలసి తిరుగ
ముదముఁ గూరుచుచున్నది హృదయమునకు
(నేపథ్యంబున మృదంగస్వని వినంబడుట యు)

కం॥ నవజలధరపటలావి

ర్భవదతిగంభీరనినదభావ్యం బగుచున్

నవమురజమధ్యమస్వర

మవగత మై యుల్లమునకు హర్షముఁగూర్చెన్.

వీ. మనియెదవు? ఇప్పుడు రంగస్థలంబునందు నాట్యాచార్యులు మృదంగతాళవేణు
వీణాదివాద్యంబులతో నవమంజరీనాట్యవిలోకనోత్కంఠాతరంగితమానసు లగుచు సభికు
లు సూచుచుండం దదీయనియోగంబునంజేసి నాట్యకలారహస్యసర్వస్వవేదివగునిన్ను సభా
నాయకత్వం బంగీకరింపఁ బ్రార్థించుచు వేచియున్నవారు. అనియా? ఆట్ల కానిప్పు!
(అని సభామధ్యంబున నమర్పం బడియుండుమణిమయాసనంబునందు నాట్యంబునం గూరు
చుండి)

ఓచెలికాఁడా, చూడుము.

కం॥ జలధరపటలవినిర్గత

సలలితశశిలేఖ వోలె సఖి కాండపటం

బలివేణి వెడలె గలువల

విలుకాని జయాస్త్ర మనుచు విటు లెడ మెచ్చెన్.

ఈమనోహరాంగినాట్యాలంకారంబు నామదికి ముదం బాపించుచున్నయది.

సీ సము.

గుదియఁగట్టినగబ్బిగుబ్బచన్నులపై నముత్తియంపుసరాలుమాత్తుపటిచి
బలితంపుఁదొడలకుఁ జిలుఁగుజాఢ్యామించునర్థోరుకంబుపై నలవరించి
బటువుతొపిటుఁదులపైనఁదల్తులుగుల్లరతనంపు మొలనూలురహిధరించి
మెత్తనియడుగులనత్తమిల్లఁగఁగుల్కుటందియల్ బాగుగాఁబొందుపటి
చూచువారలహృదయంబుఁ జూరఁగొనెడి

[చి

మొలకనవ్వులు మోమున మురువుగుల్క
జగముఁ గెల్చినవీరుఁ డాశంబరారి
విజయలక్ష్మీ యనం దగి వెలఁది యొప్పె.
మ టి యు.

కం॥ జడ యల్లి కురులు జాజులు
ముడిచినసొగసొకటె చాలు మోహముఁ గూర్పక
కడమబలునీటు లెన్నఁ గఁ
దడఁబడు శేషాపియైన ధాత యు నైనక.

శృంగారశేఖరా, కనుఁగొను మీకాంతారత్నంబు వాట్యాచార్యులకు వలగొని
వచ్చి నిలిచి నన్నుం గాంచి కించిల్లజ్ఞాకులితలోలవిలోచన యై మొగంబునం జిన్నిన వ్వా
లయఁ గరకమలంబులు ముకుళించి యంజలిబంధంబుఁ గావించి సభాసదులకు యథోచితం
బు గ మన్నన లొనరించి యంసనతంబు లయినబాహునాళంబుల నడుమున నిడుకొని నర్త
నంబున కుపక్రమింప గీతం బాలోచించుచున్నయది. (నేపథ్యంబున)

శ్లో॥ * శ్రుతరూపసంపదో యం దృష్టః ప్రియ ఇత్య తీవ మే చేతః
సంప్ర త్యుత్కంఠార్త్యా సంతప్తం ముహ్యతి ప్రేక్షా ॥

* ప్రియునిరూపసంపదల మున్న వినియుంటిని. ఆట్టివానిం గనుఁగొంటి నిగాన
నిప్పుడు నామనం బుత్కంఠం జెంది యందుచే నైనయార్తివలనఁ బ్రేమంబు పెచ్చుపెరుగ
మోహంబు నొందుచున్నయది.

ఉత్కంఠ యనఁ గా సర్వేంద్రియసుఖాస్వాదంబుం గలిగించువస్తువును బడయం
గోరి దాని మనోరథించుట.

(సుమశేఖరుండు) ఓశృంగారశేఖరా, వీమనియెదవు? మిత్రమా, కంటి వే యీ నవమంజరికాభావంబును! అనియా? (మరల నేపథ్యంబున)

కం|| చల్లనివాఁ దన నగు నే

యల్లముఁ దపియిరిపఁ జేసె సూక్ష్మక యతఁడా

పుల్లాంబుజాతబాణుని

నల్లదె పైకొలిపెఁ చంద్రు ననలము చేసెన్.

(సుమశేఖరుండు) శృంగారశేఖరా, యీపద్యభావం బెవ్వనిం గుఱించినయది యొ? వీమనియెదవు? అది యుఁ గ్రమంబు గ పెల్లడి యగు ననియా? భళిరా యీ యన్నులతలమిన్నయభినయచాతుర్యం బేమని పొగడం గలవాడ.

నీ స ము.

కంబుసౌందర్యమంగళ మైనగళమున జిలిబిలిపాట ముద్దులు నటంపఁ

బల్లవతల్లజపరిభావిహస్తము లర్థజాతంబుల నభినయంప

ఖంజనచయరమాభంజనం బగుకన్నఁగవను భావంబులుగ్రాలుచుండఁ

గల్వారకమనీయకాంతిరంజితము లొపదములు తాళానుబంధమెనయఁ

దాళములు దీర్చుచోఁ దనంతట న కదలు

వజ్రతాటంకములకాంతి వఱలి చెక్కు

టద్దములఁ దోఁచి తద్ద యు ముద్దుగుల్క

వేడ్కలగురెత్త నాడె నీవిద్రుమోష్టి.

మ టి యు.

కం|| ప్రియుండనుచు నన్నుఁజూపుచు

భయశోకములందు దీనభావము దోఁపన్

దయ యుంచు మనుచు వేడెడి

క్రియఁ దనభావంబుఁ జూపెఁగ్రేఁగన్నులతోన్.

ఓ మిత్రమా,

కం॥ జిలిబిలిచెమటలు గ్రమ్మెడు

కలకంఠి మొగంబుఁ దమినిఁ గరఁగుచుఁ మదిలో

బలుమాటు ముద్దు లాడక

వలరాజుం గెలువ నింక వళ మే నాకున్.

ఏ చనియెదవు ? అది యు వేగిరం బ సమకూరు ననియా ? (నేపథ్యంబున)

కం॥ సుమశేఖర యీసుదతీ

రమణీయతఁ జూడ నీకు రమణి యగుట యే

క్రమ మని తోఁచెను నీవీ

విమలాంగిని గూడి మించు వేడ్కలు గను మీ.

(సుమశేఖరుండు) ఔరా సభాసదులు నిట్ల యనుగ్రహించెదరు. ఓ యాద్యులారా, భవన్నియోగంబు శిరంబునం దాల్చితిని. ధన్యుండ నైతిని. మఱి యు నే మాన తిచ్చెదరు? అట్లైన నీనవమంజరికిఁ గళత్రపత్రంబు వ్రాసి యిమ్ము. అనియా ! మఱి యు మేలయ్యె. ఓ శృంగారశేఖరా, నాయభిమతం బెఱింగి యింతలోన న వ్రాసితివి. భళిరా నీహస్తలాఘవంబును బుద్ధిచాతుర్యంబు నేమందును! నాహస్తంబున కందియిమ్ము. (అని నాట్యంబున నందుకొని) ఓయాద్యులారా, చదివెదను వినుండు. (చదువుచున్నాఁడు)

స్వప్తిసమస్త సురనికరమాశితట ఘటితమణిమంజరీపింజరితచరణకమలుం డగుదేవదేవుని యాజ్ఞానుసారంబు గఁ బ్రవర్తిం చెడికలియుగంబున నైదువేలు ను రెండువర్షంబులు చనిన ప్లవనామసంవత్సరంబునం జైత్రమాసంబున శుద్ధత్రయోదశినాఁడు సుమశేఖరుం డను నెను కనకమంజరీగర్భశుక్తిముక్తాయమానం బయి వెలయునవమంజరికి వ్రాయించి యిచ్చినకళత్ర పత్రం బేను న్నను.

నీ స ము.

ఈదినముం దొట్టి యీనవమంజరి నాకుఁ గళత్ర మై నడుచుకతన

దినమొక్కటికినూఁడుదీనారములుమేలుతగటుపట్టాంశుకద్వయముమఱి

సరిగటులేదారుసగతునువ్తోంబట్టుముత్యాలత్రైకలు ముత్రైసరులు [యు

కస్తూరికుంకుమకర్పూరములు మంచిజవ్వాజి పునుఁగు ను జందనంబు

మాలతీజాతి కాసుమమాల్యచయము

కప్పురపువీటికలు నూలుక్రముకములు ను
మఱి యు నెయ్యెవిమగువ దా మానసమునఁ
గోరు నవి యెట్ల నొచ్చెదఁ సొర్తి మెఱయ.

ఇది నాయభీష్టపూర్వకంబు గ వ్రాయించినకళత్రపత్రము. సుమశేఖరునిసంతకము. శృంగారశేఖరునిహస్తలిఖితము. ఇందుకుసాక్షులు. వసంతసేనుడ నెఱుంగుదును. రాగవర్ధనుడ నెఱుంగుదును. (అనిచదివి) ఓఆర్యులారా, యే మానతిచ్చెదరు? ఇది నవమంజరికరకమలంబున నిడు మనియా? తదీయకరతలసంస్పర్శసుఖంబుకంటెఁ బ్రార్థనీయం బొండు గలదె? యట్లకానిండు. (అని యాపత్రంబు నందియిచ్చి|| స్పర్శసుఖం బభినయించి)

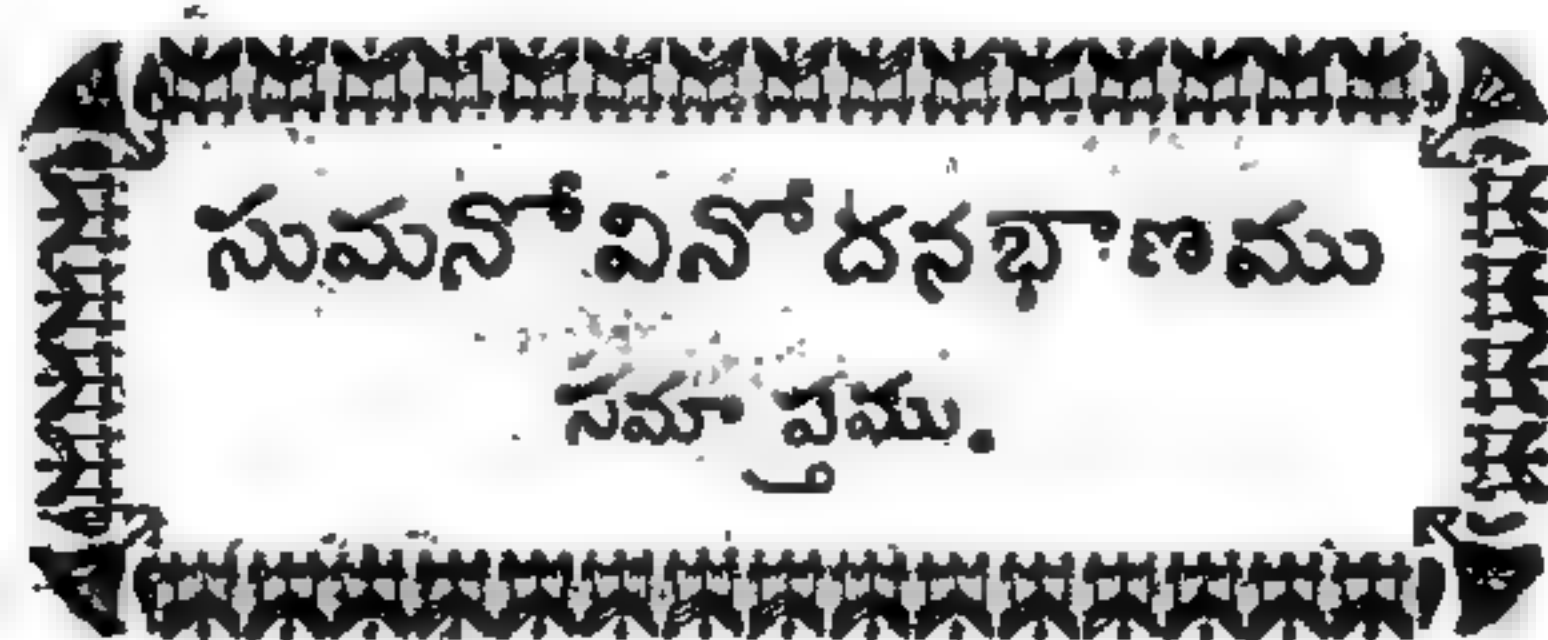
కం|| హరిచందననవపల్లవ
వరకోమలభావరక్తవనజాతశ్రీ
సురుచిరనవమంజరికా
కరయోగసుఖంబుఁ బొగడఁ గల నే పెలుచకా.

(నేపథ్యంబునం గలకలానంతరము) సభాసదు లందఱును తమకుం గలప్రమాదభరంబుం దెలుపఁ గరతలధ్వను లాచరించెదరు. ఓఆర్యులారా, యింక నే మానతిచ్చెదరు? ఓసుమశేఖరా, మఱి యు నీ కేమిప్రియంబు సమకూర్పంగలవారమనియా! ఓ ఆర్యోత్తములారా, ఇంతకంటెను మఱేమిప్రియంబు గావలసియున్నది! ఆయిన నిదియగుంగాత.

భరతవాక్యము.

కం|| నరపతులుపుణ్యమూర్తులు
ధరణిని బాలింతుగాత ధర్మనిరతులై
నరులు నిరామయు లై శ్రీ
ధరునికృపం గాంతుగాత దద్ద యు సుఖముల్.

అని నిష్క్రమింతుండయ్యె.

శ్రీ రాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీధస్తు.

నాయొద్ద వెలకు దొరకుముద్రితగ్రంథములజాపితా.

1. శ్రీకృష్ణకథామంజరి. — అనువచనభాగవతము. ఇది పద్యములు గలసి యుండువచనగ్రంథము. 3౬౦ పేజీలు గలిగిన గొప్పగ్రంథము. దీనివెల రూ. 2-0-0. అంచెకూలి 0-4-0. ఇందులో నాంధ్రభాగవతమునందు లేని కృష్ణకథలు, జీవీభాగవతము, బాలభాగవతము, గర్భభాగవతము, శుకభాగవతము. బ్రహ్మవైవర్తపురాణము, విష్ణుపురాణము, శ్రీహరిశంశము, మహాభారతము, పద్మపురాణము, ఉగ్రసేనాశ్వమేధము, మొదలగుగ్రంథములనుండి యెత్తి పౌర్వాపర్యక్రమము ననుసరించి వ్రాయబడియుండు. ఇందలికథ లపూర్వములు నద్భుతములును వినవిన నింపుఁ దులకింపఁ జేయునవియై యుండు. ఇది యెల్లవారికి మిగుల ముఖ్యము.

2. చమత్కారకథాకల్లోలిని. — ఈ గ్రంథము నవరసభావాలంకృతము లగుపద్యములు గలసియుండుమనోహరవచనశైలితో వ్రాయబడియుండు. దీనివెల రూ. 0-14-6. అంచెకూలి. 0-1-6. ఇది రోచననుఁ డనుపేరఁ బ్రసిద్ధుఁడగు రాజకుమారుఁడు; మందారమాల, మదనమాల, మదనసేన, వసంతసేన, మదలేఖ, చందన లేఖ లనుకాంతారత్నంబులం బెండ్లాడినచరిత్రము. ఇందుం గలచమత్కారావహ మగు కథాసందర్భ వైచిత్ర్యము అద్భుతమై రై నాన్ నావల్, ఆరేబియన్ నైట్సు మొదలగు కథాగ్రంథంబుల శతిశయించి పఠియించువారలహృదయంబులకుం బైపై నుల్లాసంబు నాసయుఁగల్పించుచు ననేకావర్తులు తుదముట్టంబడివినను మరలమరలఁ జదువవలయునను నుత్కంఠంగలిగించుచుండును. నాయకనాయకీజనంబులు దాసీజనంబును క్రీడాశుకంబులును ఆయాసందరోభచితములుగఁ జెప్పినచాటుశ్లోకంబులు వానియర్థంబులతో నడుమనడుమఁ జేర్పబడియుండును. ఇదియొకయద్భుతమగు కథాగ్రంథము. మిగులరసవంతము. ఇది ప్రతిమనుజుఁడును చదివి విని యానందింపఁదగినది.

3. ఆంధ్రకల్కిపురాణము. — ఈగ్రంథము శ్రీభాగవత మహాపురాణమున ఋషపురాణముని వ్యాసమహర్షి రచియించియుండుసంస్కృత కల్కిపురాణమునకు సరిగా వాంధ్రపద్యకావ్యముగ రచియింపబడియుండు. దీనివెల రూ. 1-0-0. అంచె కూలి 0-2-0. శ్రీహరి దశావతారములలోఁ గడపటిదియగు శ్రీకల్కవతారచరిత్రము దీనియందుఁ దెల్పబడియుండును. ఇదిరామకృష్ణావతారచరిత్రములవలె మిగులగొప్పదియై రసావహంబై యుండు, పద్యములు రసవంతంబులుగా నుండును. ఇది యుపభాగవతము గనుక భాగవతమువలె నెల్లవారును జదువఁదగినయది.

4. ఆంధ్రతనిశ్లోకి. — అను శ్రీరామాయణశ్లోకరత్నావళి. ఈగ్రంథము ద్రావిడభాషలో పెరియ వాఱ్ఱాంబిళ్ళ యనువారు రచియించిన తనిశ్లోకికి సరిగా నాంధ్రీకరిం

పంపిడినది. దీనికెల య్పు. 1 - 0 - 0. అంచెకూలి 0 - 2 - 0. శ్రీరామాయణము నందలి ముఖ్యములగు శాస్త్రీశ్లోకములకు శ్రుతిస్మృతిపురాణవాక్య సమ్మతముగా నశ్శుతము లగుమహావర్ణంబులను, ఒక్కొక్కదానికిని నలువదియేబది విధములుగ నుపన్యసించిపంపిడియుండు. ఈమహావర్ణంబులు వినవిననగుచు మనోరంజకములుగ నుండును. వార్తీకిహృదయం బిది పఠించినగాని యెఱుంగ దుస్థరము. మధ్యోదాహృతములగు వాక్యములకర్థము వ్రాయఁబడి యుండును. ఇది వైష్ణవులకును తక్కిన రసికులకును నత్యాదరణీయము.

5. మహాకవికాళిదాసచరిత్రము. — ఇది రెండుభాగములుగ ముద్రింపబడియుండును. వెల య్పు. 0 - 12 - 0. అంచెకూలి 0 - 2 - 0. ఇందు భోజరాజునకును ఇతరకవులకును విలాసవతి యనువేశ్యారత్నమునకును అనురకుడను రాజపుత్రునికిని కాంచనమాలయును వేశ్యామణికిని కాళిదాసునితోఁ జరిగిన చిత్రచరిత్రము. పద్యములు గలసియుండు పచనశైలిగా వ్రాయఁబడియుండు. ఇందుసమశ్వాశ్లోకము లర్థములతో నడుమనడుమ నువహరింపఁబడియుండును. ఇది యెల్లవారికి నుపయోగించుపుస్తకము. శ్యామలావంశకమున కర్థ మిందువ్రాయఁబడియుండు.

6. శ్రీతులస్యపాఖ్యానము. — ఇది బ్రహ్మవైవర్తపురాణమునుండి యెత్తి వ్రాయఁబడినది. పద్యములతోఁగలసియుండు పచనగ్రంథము. దీనివెల 0 - 8 - 0. అంచెకూలి 0 - 1 - 0. శ్రీవైకుంఠంబున గంగాసరస్వతులకుఁ గలిగిన కలహమునందు సంప్రాప్తమగుకాపముచే లక్ష్మీ తనయంశముచేతఁ దులసి యనురాజకన్యకయై భూమియందు జన్మించి గోతాకంబునఁ జరిగిన యొకచరిత్రమునుబట్టి శంఖచూడునికిం బల్నియైయుండి నారాయణుని కపటముచేతఁ దుడకుఁదత్పత్నియయ్యె. ఈచరిత్రము మహాద్భుతముగా నుండును. కథాసంవర్ధము నవరసంబులునిండి శృంగారవీరరసంబులచే నధికముగాఁ బ్రకాశించుచుండును. ఎల్లవారును తులసీని బూజించువారేకాని యాచరిత్రమించుకయైనఁ దెలిసినవారుగారు. స్త్రీలు బాలురును జగువంపగిన సులభమృదుమధురశైలితో వ్రాయఁబడియుండు పురాణకథ యంతగారసవంతంబైయుండదని యనాదరించువారునుగలరు. ఇది పురాణకథయయ్యును కాదంబరీప్రముఖంబు లగుశృంగారకావ్య గ్రంథములకంటె నతిమనోహరంబైయుండును. పుణ్యచరిత్రమయి చమ్రువస్వము మహాసంతోషంబుఁగల్పించుచుండు నీగ్రంథముసర్వజనుల కత్యాదరణీయము.

ఈగ్రంథములు దళసరపు స్టేజికాగితములయందు మంచియక్షరములచే ముద్రింపఁబడినవి.

వి. పి. పోష్ఠములకముగాను పంపఁబడును.

ఇట్లు,

చిలక పాటి - వేంకటరామానుజశర్మ,

నెంబరు 34, వెంకట్రామయ్యవీధి, చెన్నపట్టణము.

భాణిలక్షణము

శ్లో॥ భాణిసూక్ష్మమర్థమన్యథానుభూతం పరేణవాః యత్రోపవర్ణమేవేకః ।
పండితోవిదాః ॥ ౧ ॥ భాణిసూక్ష్మమర్థమన్యథానుభూతం పరేణవాః యత్రోపవర్ణమేవేకః ।
శృంగారో శౌర్యసాభాగ్యసంస్తవః ॥ ౨ ॥ భూయసాభావతీవృత్తి కాంకర
తమ్ । ముఖనిర్వహణా గలాసాన్యంగానిదశాపేద ॥ ౩ ॥ లాస్యాంగానీతుః ॥
సంసితం పాత్యమానేన పుగండికాప్రచ్ఛేదకస్త్రీగుఢంచ నైంధజాభ్యుద్యో
ర ॥ ఉత్తమోత్తమకంఠం ఉత్తప్రత్యుక్తమేవచ । లాస్యపకవధం హ్యేరదంగనిర్దేశక
తం ॥ ౪ ॥ ఇతి॥

అన్యత్ర.

శ్లో॥ భాణిసూక్ష్మమర్థమన్యథానుభూతం పరేణవాః యత్రోపవర్ణమేవేకః ।
సంస్తవవర్ణనావిశేషశ్చ ॥ ౧ ॥ ద్వివిధాప్రయోహిభాణః విజ్ఞేయస్త్యేకపాత్రశ్చ । పరవచన
మాత్తసంస్థం ప్రతివచనైస్సాత్తరైర్గ్రహితవాక్యం ॥ ౨ ॥ ధూర్జవిటసంప్రయోజ్యో వానావ
స్థాంతరాత్తకత్తైవ । చస్తుసమాంకకార్యః సతతంకావ్యేబుద్ధైర్భాణః ॥ ౩ ॥ ఇతి॥

అన్యత్రచ.

శ్లో॥ భారతీవృత్తిభూష్టం శౌర్యసాభాగ్యసంస్తవః । సూచ్యతేపిశృంగార
కేననిపుణోక్తినా ॥ ౧ ॥ కల్పితేసేతివృత్తిన ధూర్జచారిత్రవర్ణనం । ఏకోంకోముఖసి
భ్యామా యత్రభాణస్ససంమతః ॥ ౨ ॥ ఇతి॥

అన్యత్రచ.

ఏకపాత్రప్రయోజ్యేస్త్రిక్త సూర్యాదాకాశభాషితం । అన్యేనానుక్తమప్యన్యోవచ
శ్చుగ్రీవేనయద్వదేత్ ॥ ౧ ॥ ఇతికింధణసీత్యే తద్భవేదాకాశభాషితం । లాస్యాంగదశకం
చాప్రయోజ్యంగేయపదాదకం ॥ ౨ ॥ ఇతి॥

సర్వరూపకేషుసామాన్యతే ప్రయోజ్యాప్రయోజ్యాని.

శ్లో॥ ప్రతిపదప్రసాదశోభాః కాపాత్స్యగ్రీధ్యవిద్రవోన్వాహకా । అద్భుతసంశ్రయ
దర్శకమంకేప్రత్యక్షజాన్యః ॥ యుద్ధంరాజ్యభింశోమరణం సమరస్సరోధనంచైవ ।
ప్రత్యక్షాణితునవాంకే ప్రవేశకైస్సంబధేయాని ॥ అన్యత్ర ॥ దూరాభ్యానంవధం యుద్ధం
రాజ్యదేశాదివిప్లవం ! సంధింకోపనంస్తా సురతంచానులేషనం । అంబరగ్రహణా
దీని ప్రత్యక్షాణినిర్దేశే ॥ చిరసతోపస్తుమారం విచ్ఛిన్నతానయేత్ । రసంవాసతి